

V turek, četrtok in sobota
izhaja in velja v Mariboru
brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — 1.
za pol leta . . . 4 . . .
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .

Po pošti:

Za vse leto 10 gl. — 1.
za pol leta . . . 5 . . .
za četrt leta . . . 2 . . . 40 . . .

Vrednisto in upravičeno
je v gospodskih ulicah
(Harringasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznani:
Za navadno dvestopos-
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskuje 1 krat.
5 kr., če se tiskuje 2 krat.
4 kr., če se tiskuje 3 krat.
veče pisemke se plača-
jejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačat-
kolek (stempel) za 30 k.

Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 111.

V Mariboru 19. decembra 1868.

Tečaj I.

Vabilo na naročbo.

Prvo leto obstanka in delovanja „Slov. Naroda“ se bliža h koncu. Po stari navadi vsega časopisja priporoča se „Slov. Nar.“ svojim naročnikom, da mu ne samo tudi v prihodnjem letu zvesti ostanejo, temuč da vsak izmed njih med krogom svojih znancev skuša pridobiti novih naročnikov našemu časopisu, torej se udeležuje javnega zastopanja in branitve svetih pravic slovenskega naroda, za ktere mora biti vsak pravi redoljub pripravljen sodelovati, kar je v njegovi moči.

Ene teh starih navad pak se ne bomo posluževali. „Slov. Narod“ namreč se bode sam hvalil. Z dobro vestjo lahko kažemo nazaj na svoje prizadevanje, in stavljamo č. gg. prejemnikom in bralcem na razsodbo, koliko smo skušali pregnati vsakako kvarno apatijo v delovanji za našo ljubljeno domovino, kako smo vedno le blagost narodovo pred očmi imeli, brez vseh ozirov na osebnosti po dobrem prepričanju za pravo spoznano pot kazaje.

In ker nas upanje navdaja, da nam bode v tem vsak za Slovenijo vnet domoljub pritegnil, za tega delj mislimo, da je vsak čast. naročnik in podpornik našega lista, podpornik slovenske reči, ne posebej „Slov. Naroda“.

Nismo namreč lista v življenje spravili z drugim namenom, kakor da služi domovinskim koristim in naši narodnosti, kateri od vseh krajev nevarnosti žugajo, ako se narod ob pravem času ne zdravi in navduši, da se jim lahko pripravljen in ene misli v bran postavi. Nismo lista ustanovili iz dobičkarije, temveč, lastništvo se ni nikacih žrtev strašilo, ter s svojimi novci in trudom, kar je mo- gło storilo za materialno podlogo ter za dušerno delovanje.

Prizadevali si bomo tudi v prihodnjem letu skrbeti, da bomo z dobrimi dopisi iz raznih krajev Slovenije in znamenitijih mest (Dunaja, Prage, Zagreba, dalje iz Ljubljane, Gorice, Celovca itd.) o znamenitijih političnih dogodjajih in s sporočili slovenskega gi- banja se dostajočih zadostili vsem pravičnim tirjavam č. gg. naroč- nikov. Ravno tako nam bo skrb v vsakem listu v uvodnih član- kih razpravljati posebno slovenske zadeve in kolikor mogoče širiti ljubezen za domaćo reč. „Listek“ pak bode prinašal raznovrstnega berila za zabavo in poduk; delati bomo po mogočnosti, da se število delavcev tudi za ta predel pomnoži. Kmalu za po novem letu nam je obljubljena za listek večja izvirna slov. povest.

V odvažnem postopanju „Slov. Nar.“ v branitvi slovenske narodnosti žalibog hoče g. državni pravnik ostro tiskovno postavo v roci, nahajati nekatere pregrehe. Da si še ne obupamo, da bodo

neodvisni c. k. sodniki drugače mislili, moramo tu č. gg. naročni- kom zagotoviti, da te pravde ne bodo imele nikacega upliva na obstanek lista, da se jim torej njegove nagle smrti ni bati.

Ako se število naročnikov toliko pomnoži, da bode mogel list brez velike izgube vsak dan izhajati, spremenili ga bomo v dnevnik.

Naročnina ostane stara, kakor je na glavi lista brati, in sicer po pošti za vse leto . . . 10 gl.

za pol leta . . . 5 . . .

za četrt leta . . . 2 gl. 60 kr.

Program, ktereja se je in se bode „Slov. Narod“ vedno držal, je:
Vse za domovino Slovenije!

V Mariboru, 18. dec.

So nekatere resnice, katerih se ni izogibati, da se vedno in vedno ponavljaje pripovedujejo in ravnanje po njih priporoča. Slovenci iščimo za- slombe v narodu — to smo povdarjali že dostikrat in povdarjamo denes zopet, ker kaplja mora mnogokrat pasti, predno zdolbe kamen.

Če se denes ozremo po Avstriji, vidimo narod, ki značajno in trd- no v bran stoji raznim težkim navalom nasproti, in ktereja možata stano- vitost in enodušnost v potezanji za blagost domovine mora čelo njih naj- hujih nasprotnikov krdelo z zavistjo in tihim občudovanjem priznati. Menda ni treba praviti, da imamo v mislih narod česki. Treba pa pač v misel je- mati vprašanje: kako je prišel narod do take stanovitnosti in vztrajnosti? Prišel je do tega, ker so njegovi najboljši možje zraven dobrih želj imeli delavnost, ker so imeli navdušenje in pogum, in jih ni bilo nobenega ministerstva in nobene sisteme strah, da ne bi bili z isto navdušenostjo in istim pogumom med svojim narodom budili narodno zavest, širili navduše- nje lastnega srca v srce vsega naroda. Glavni pomoček za razširjenje tacega neustrašenega in nepregledivega redoljublja pak je bilo Čehom časopisje. To časopisje pak ni nikdar govorilo, kako tako-le: „O ubogo, česko državno pravo, kako se ravna s teboj! Sicer Čehi nimamo kar bi radi, pa kot do- bre duše se udamo dualizmu, naj bo v imena Bogu očeta, ki za nas skrbi, upati je, da po vsestranski spravi iz dualizma v pluralizem, to je v federa- lizem“ pridemo itd. Temu českemu časopisju ni nikdar na misel prišlo, zaradi nekterih posameznih, ki bi bili radi kje v tem ali tem parlamentu sedeli, ter svojo popolno in ponižno ustavoljubnost potrjevali in zavoljo take sloge ž njimi, molčati ali le konstatirati to, kar dan prinese. Ne, temuč to časopisje je imelo vedno samo narod pred očmi, in je povsod pogumen in mogočen glas povzdignilo, ni samo upalo in želelo. Zato ta glas odmeva zdaj od vsega naroda, in tako je postal česki narod politično značajan in krepak, kar spoznava Avstrija, ter bode morala spoznati, in potem računati.

Ko bi bilo česko časopisje le dobro upalo in želelo, zraven pa za

Listek.

Narodopisne slike iz našega naroda.

I. Ljubezen.

Fantom z oči
Ogenj gori,
Dekletom na lici
Rožca cveti. Narod. pes.

Ni dolgo tega, kar se je javno mnenje kot šesta velevlast visoko na prestol posadilo. Na prestolu sedé z eno roko brzda kralje in cesarje, in njih velike in male doglavnike, z drugo pa piše zgodovino sedajnosti. Kakor so astronomi začeli en planet za drugim na obnebj razkrivati, ravno tako so se politikarji začeli v tem skušati, kdo bo na političnem polji kakšnc novo velevlast razkril. In res ne dolgo po javnem mnenji, se je našla sedma velevlast v denarstvu! Jaz si smem čestitati, da sem osmo politično ve- levlast v ljubezni našel, ter jo tukaj javno kot tako proglasujem. Morebiti pride za menoj še kter srečnej, ter bo našel deveto velevlast, in za tem drugi, ki bo našel enajsto, in tako naprej.

Ljubezen velevlast, to je vendar že malo preveč! bode morebiti kdo zanosljaj. Jaz pa rečem: da, da ljubezen, baš ljubezen je velevlast; mo- gečnejša morebiti, nego denarstvo in javno mnenje. Naj pokaže ktera druga velevlast, če ima toliko armado, kolikoršno ljubezen ima; in sicer je ni lepše armade od njene. V njenih vrstah stojé „vsi te mlajši, vsi nam naj te drajši s kuštravimi lasmi in svetlimi očmi“, vsi so ali po izbor junaki ali pa kičene devojke. Država, v kateri ljubezen kot velevlast kraljuje, obsega vse druge države in vse narode, in ker je ona skoz in skoz kozmopolitična naprava, zato ne priznava nobenih historičnih pravic, ampak samo le naravne, te pa v celem obsegu; in grdo ga kaznuje, kdor se proti njenim prirodnim pra- vicam sovražno spne; celo načelo narodnosti pred njenim tronom ne obvelja. Nje notranja osnova je ravno kakor avstrijska skoz in skoz dualistična. Ona stoji in pade z dualizmom, bog obvari turški federalizem v njej. Toda njene delegacije se ne obdržavajo pod dvema raznima krovoma, bog ne zadeni tega, v njej se vse kuje in snuje lepo pod eno streho, je se iz ene sklede, pije iz ene kupice. Ker smo že začeli velevlast ljubezni z avstrijsko velevlastjo pri- spodabljati, recimo še to, da ona nima toliko neprijateljev, kolikor jih ima Avstrija, da se jej ni treba pred nobenim severnim stricem bati. Velevlast

ljubezen ima samo dva, in sicer le navidezna neprijatelja. Prvi njen navi- dezen neprijatelj je dekliska preširnost. Včasih je sicer boj s tem nepokor- nikom precej trd, pa — pred obličjem zalega fanta se ta preširna dekliska upornost raztopi kakor sneg pred obličjem solca. Drugi neprijatelj je „fan- tovska štimanje“. Tudi to je včasih trda trdnjava, pa kaj pomaga vsa njena trdnost, ko jo prvi zaljubljen dekliski pogled v posip in prah razsuje. Mir je lahko storjen. Rdeči šobici se druga na drugo v vročem poljubu pripe- čatiti, roki se skleneti in stvar je gotova.

Najplemeniteja, najslavnejša, pa tudi najtežja dela, ki nam jih zgo- dovina vseh narodov in vseh časov pripoveduje, izdelala je ta velevlast s svojo armado, kajti ni ga silnejega nagiba za premaganje težav, nego lju- bezen. Kdor čestitih bralcev še ni bil nikdar zaljubljen, naj se precej za- ljubi, če je še čas, in če sme, ter naj stopi kot novak v službo te velevlasti. Dasiravno ima tudi ona, kakor v najnovejši čas Avstrija, zakon, da mora vsakter brez izjeme za njo orožje nositi, vendar se kdo tej dolžnosti umakne. Povrnite se, vi vsi begunci, ter znajte, da je ljubezen veliki kulturni ele- ment. Ali paziti je treba vsakemu, da se ne zaljubi tako, kakor sta se Avstrija in pa Magjarorsag zaljubila drug v drugega, kajti od njiju se ne vé, kako se po spolu ločita, kdo je on, in kdo je ona, kdo hlače nosi in kdo ne, ali z eno besedo, kdo je gospodar in kdo ponižna in pokorna gospodinja.

O teoriji ljubezni govoriti, to bi bilo morje izjemati! Nikdar se ta predmet do kraja izčrpal ne bo, ker je živ vir žive vode, ki nikdar ne vsah- ne. Najbolj še meni dopada prilika, ki ljubezen priljubljuje ognju, kajti ta ogenj človeku, skoz njega gredočemu, mnogo grdič cunj požge, ki so popreje od njega visele, in vsakter iz tega ognja čistejši izide, nego je va-nj stopil. Razni ljudje sicer o ljubezni razno mislijo. Čujte tam resnega moža, on pravi: res je, bil sem svoje dni tudi jaz zaljubljen, pa bil sem norec! Hvala bogu, da sem enkrat iz tistih telečjih let. Za moža, ki tako govori, je srce samo še kos mesa, in sicer prav žilav muskel, ki v njegovem organizmu nima več vrednosti, nego drugi drob n. pr. želodec ali pa bubregi. Moder mož v dolgem črnem talarji bo djal: tudi jaz sem kot dijak ljubil, pa sem se dosta skesal že za to, in trdo pokoro delal, kajti ljubezen je velik greh. Bog moj, če je to res, da je ljubezen greh, potem je tudi greh, da rožca pomladi cveti, da slavček droboli, ko slavička jajčke vali. Če je ljubezen

to upanje in te želje ne na vso moč poganjalo se, potem bi bi bila se véda, kronika avstrijskega kazenskega sodništva v tiskovnih stvarih za kake dve stotine ilustracij današnje svobode ubožnej, ali vprašanje je veliko, ali bi opozicija českega ljudstva stala neprodrt, kakor stoji danes, vprašanje je, ali bi bilo ljudstvo in bralstvo tacega časopisja tako za domovino navdušeno, kakor je, ali pa bi bilo za omajanje po tem ali tem vladnem vetru sposobno.

Učimo se od Čeho-Slovanov, mislili smo vedno. Širimo narodno zavest, širimo knjige med ljudi, budimo navdušenje in pogum. Kdor pa to hoče, ta se ne sme samo v želje in upanje po medvedje zalizati, ne omagovati na nedoločni sredi, temuč pozitivno tirjati, kar za pravo spozna, pozitivno grajati, kar se mu napačno zdi. Tako smo mislili. Vendar imena tacemu postopanju nismo vedeli do teh dni. Še le „Novice“ nam v „vabilu na naročbo“ povedó, da se to pravi „razvajati.“

Ker so „Novice“ tako zaupne v sebe, da se preveriti ne dadé, kar pravijo same, mi pa v svojo človeško pamet ne stavimo tako trde vere, da bi nas v tej ali oni stvari živ krst preveriti ne mogel, hočemo to ime: razsajanje, v predel spraviti in ga slovenskemu zgodopiscu prihodnjega stoljta v premislek priporočamo.

Brambovska postava.

(Dalje.)

§. 18. Oni brambovski dolžnosti podvrženi, ki sicer niso sposobni za pravo vojaško službo pač pa za druga posla vojaškega namena, ktera odgovarjajo njih meščanskemu poklicu, morejo se v vojnem slučaju za taka posla porabiti.

§. 19. Odgojence vojaških učilnih zavodov bodo po dokončanih študijah vojaške uradnije po posebnih za to izdanih postavah uvrstevale v stoječo (pomorsko) vojsko.

Vsak odgojenec, ki se je ali brezplačno ali vživaje ustanovo izučil v takem zavodu, mora biti 10 let, kdor je plačeval polovico stroškov 7 let, kdor je plačeval vse stroške odhranjanja in izreje 4 leta v stoječi (pomorski) vojski nazoč in se mu štejejo leta od dne, ko je iz zavoda izstopil.

§. 20. Prostovoljno sme vsak domačin v stoječo vojsko vstopiti, kdor ima postavne sposobnosti za njo.

Izključeni so oni, ki so bili kazensko obsojeni in ne uživajo vseh državljanskih pravic. Mladoletnim mora oče ali varuh dovoliti, ako hočejo prostovoljno vojski pristopiti.

Prostovoljcu je dovoljeno izvoliti si oni oddelek vojske, v katerem hoče služiti, ako sme oni oddelek prostovoljce sprejemati, prostovoljec pa ima potrebno sposobnost za ta oddelek.

Oni brambovski dolžnosti podvrženi, ki so po svoji starosti k rednemu novačenju pozvani, med dobo novačenje ne smejo prostovoljno vstopati. Tisti, ki je bil dolžan priti k novačenju, a svoje dolžnosti ni storil, izgubil je s tem toliko časa pravico prostovoljno vstopiti v vojsko, dokler se ni podvrget sodbi komisije za novačenje zaradi zanemarjene svoje dolžnosti.

§. 21. Domačini, ki imajo toliko izobraženja, ki odgovarja dovršenim študijam više gimnazije, više realke ali v isti vrsti stoječe učilnice in se o tem spričajo s spričevali takih javnih ali pa tudi zavodov, ki imajo pravico javnosti, ali ki tako svoje izobraženje spričajo po skušnji, ktero imajo položiti pred mešano komisijo v ta namen sklicano, potem pa prostovoljno stopijo v armado in se za časa svoje službe sami iz lastnega žepa oblačijo, oborožijo in prehranjujejo (pri konjkih si omislijo tudi konja in skrbé za ko-

njev živež), prestavijo se v mirnih časih za po dokončani enoletni od dne vstopa šteti dejanski službi v reservo in ako hočejo svoje študije nadaljevati, imajo pravico izvoliti si svoj garnizon in pa do 25. svojega leta tudi leto, ktero hočejo svojo službo opravljati. Ako si hočejo tudi sami stanovanje plačati, ne sme se jih siliti, da bi v kasarni stanovali.

Deželno ministerstvo v porazumljenji s državnim ministerstvom bo določilo, ktere domače ali tuje učilnice so višim gimnazijam in višim realkam ravnoprstne, potem kako naj se zmešana komisija sestavi in predmete ter način izpitov.

Tudi nepremožni s početka omenjene vrste, ako morejo spričati svoje ubožstvo in svoje čisto нравno vedenje, in pa donesti spričevala, da so se glavnih predmetov z odliko učili, ali da so napravili izpit zrelosti ali pa državni izpit, pri katerem so bili za sposobne spoznani, morajo se tudi dopuščati k enoletni prostovoljni službi in ta čas iz skupnega denarja za vojaštvo oblačiti, obrožiti in prehraniti.

Ako so v tem paragrafu omenjeni prostovoljci položili izpit, kakor je zapovedan za častnike v rezervi in deželni brambi in ako so dokončali enoletno službo, imajo se po potrebi in po vrsti, v kateri stojé kot častniški aspiranti, imenovati za častnike v rezervi. Ti častniki se imajo za časa njih brambovske dolžnosti še k trem vajam v orožji poklicati; te vaje ne smejo dalje trajati nego 4 tedne.

Pri oroženju za vojsko naj se ti močje skozi 9 let po potrebi in odloku državnega vojnega ministerstva rabijo ali v stoječi vojski ali v deželni brambi, po 9. letu pa po njih postavnem namenu le v deželni brambi.

§. 22. Mornarji iz poklica, ki morejo svojo splošno omike in pa svoje uspešne studije, ktere so ali na domači ali tuji mornarski učilnici dokončali, s spričevali ali z primernim izpitom dokazati, jemljejo se v pomorsko vojsko v enoletno prostovoljno službo. Oni nimajo dolžnosti, da bi se sami oblačili in prehranjevali. Po dobro dovršeni skušnji in ako je potreba se smejo imenovati za častnike v pomorski rezervi.

Ti častniki morajo o vojskinem času opravljati vsako mornarsko službo.

§. 23. Zdravoslovci morejo svojo enoletno prostovoljno službo v vojaških bolnišnicah, živinozdravniki kot praktikanti te stroke pri kacam konjiškem ali topničarskem polku ali pri vozarskem eskadronu opravljati, ako so dotično sposobnost dokazali.

Po njih službinski dolžnosti se bodo ti močje za časa vojske rabili ali v stoječ (pomorski) vojski, ali v deželni brambi, pa tudi v vojnih in drugih bolnišnicah.

§. 24. Lekarji smejo svojo enoletno prostovoljno službo opravljati v vojaških lekarnah in se bodo za časa vojske v primeri rabili kakor brambovski dolžnosti podvrženi zdravniki.

§. 25. Kandidati duhovnega stanu bodi si ktere koli postavno priznane cerkve ali verskega občestva se smejo, ako so se uvrstili v stoječo vojsko ali deželno brambo, pustiti na odpušt, ako so tega prosili, da morejo svoje bogoslovne študije nadaljevati.

Ko so dobili mašnikovo posvečenje ali so se imenovali za dušne pastirje, zapišejo se dotični med vojaške dušne pastirje in se morejo za časa vojske v smislu njih brambovske dolžnosti kot dušni pastirji porabiti ali v stoječi vojski, ali v deželni brambi, tudi v vojnih in stalnih bolnišnicah. Ko bi se pa ti kandidati odpovedali bogoslovskim študijam in duhovskemu poklicu, morajo se tekoj poklicati k službi pod orožjem.

(Dalje prih.)

greh, potem je tudi greh, da imajo deklice rudeča ličica, da! če je ljubezen greh, potem je vsaj pol sveta, ki ga je sam večni bog v svoji milosti ustvaril, greh. Star grški filozof je rekel, da se po ljubezni vse prijazno stinja, po neljubezni pa vse sovražno spne in nazadnje v atome razkruši. In res vidimo, da je vsa vesoljnost, vsa priroda zvezana le po ljubezni v eno celoto. Nekde sem bral, da je boje tisti človek najsrečnejši, ki ima zlo srce in pa dober želodec. Jaz na to druga ne rečem, nego: bilo mu na zdravje! S takimi ljudmi, ki imajo srce suho kakor egiptovska mumija, s takimi je zastoj o ljubezni govoriti. Kdor ni nikdar ljubil, ni nikdar živel, ljubimo tedaj, da bomo živeli.

Vendar ena vrsta ljudi misli in sodi povoljno o ljubezni, in ti ljudje so pesniki. Če ljubezni ne bi bilo na svetu, pesnik bi si jo moral izmisliti. Pesniku se srce nikdar ne postara, da! njemu se ne sme postarati, Pa da mu je lih že jesenska slanica rožice na licih poparila, srce mu ne sme nikdar ozebsti. Pesniška žila bi morala biti zmerom enako napeta. Priletel erotičen pesnik je sicer anakronizem, pa vendar mi je ljubši, nego mladi fantalinski didaktikar. Hrvaški pregovor pravi: stari volk, pesja šala. Ta pregovor na starega zaljubljenega pesnika preobrnjen bi se glasil: star zaljubljen pesnik, amorova in psihina šalobarda.

Pa pustimo šalo na stran. Vedno mladi, vedno se mlajoči erotični pesnik je pa v resnici naš narod. Nečem sodu čestitega bralca prejemati, ter a priori hvaliti naše erotične narodne pesmi, kako so nežne, kako so rahločutne, kako naivne, kako npravne, srčne, resnične itd. Pustil jih bom raje same govoriti. V dokaz, da je ljubezen, pravi narodna pesem:

V Građci na placi	Pa ljubezen je bila,
Ena žena sedi,	Pa ljubezen še bo
Pa ta žena veli,	Ko tebe 'no mene
Da ljubezni več ni!	Na svetu ne bo!

Zadnje štiri vrstice so pri velikem delu erotičnih narodnih pesmi skoraj stereotipen rafrén. Moč ljubezni je nepremagljiva, kogar se polasti, ta se je z lepa ne more več obraniti:

Oj ti prešmencana ljubezen,
Kaj 'maš ti takšno moč!
Z glave te še spravim,
Al' s srca nemogoč.

Kakšna je slovenska ljubica? Naše narodne pesmi jo tako-le slikajo: Ona ima belo oko, drobne noge, rdečo šobico, usta kakor jagodike, tenko golčci, se sladko smeje, nosi rdeč robec, bele rokavce, guzano ali pisano janko, lase ima spletene v dve dolgi črni kiti s traki zvezani, (ravno kakor se še denes kmečka dekleta v Zagrebški okolici nosijo), ona je vrla, visokega čela, pa zmerom vesela, nje lepota se sveti kakor solnce in luna, pri plesu je lahka, mlada je kakor kaplja. Lepo jo opisujejo te le štiri vrstice:

Ja bela ko nleko,
Rdeča ko kri,
Zaljubljeno gleda,
Na smeh se drži.

Pa tudi te-le:

Je tenka ko konoplja,
Rdeča kakor gartroža
Bela kakor makov cvet.

Ali pa te-le:

Je bela ko mak,
Pa rdeča ko rak,
Pa vroča ko peč.

Pa na lepoto se ne sme zmerom gledati, ona rada goljufa. Narodna pesem pravi:

Ktera hrušká mekša — boljša je,
Ktera d'vica lepša — hujša je.
Ljubica pa ne sme samo lepa biti, ampak:
Dekle mora znat pisat 'no brat,
'No vsakemu odgovor dat'.

Deklica si ljubčeka želi, ter poje:

Ko mala sem bila,
Sem pros'la boga,
Da b' skoraj dorasla,
Da b' fantovska b'la.

Deklica bi se rada omožila, pravi:

Prosíte, molíte
Duhovni za me,
Da bodem imela,
Kar druge žene.

(Dalje prih.)